

Переговорна команда щодо вступу України до Європейського Союзу
Робоча група по Розділу 23 – Судова влада та фундаментальні права

Розділ 23 – Судова влада та фундаментальні права

1.6 Реформа правової освіти

Михайло Шумило

Керівник секретаріату Вищої ради правосуддя

Брюссель, 17 09 2024

1.6 Реформа правової освіти

Зміст

1. Презентація планів реформ:

- *Інституційне розмежування юридичної освіти та підготовки правоохоронців.*
- *Прозорий розподіл державних коштів між навчальними закладами, що готують юристів.*
- *Підвищення рівня вступу до правничих шкіл, стандартів ліцензування та акредитації, Єдиного державного кваліфікаційного іспиту.*

2. Огляд антикорупційних зусиль у сфері юридичної освіти.

3. Плани щодо модернізації навчальних програм правничих шкіл з акцентом на право ЄС, етику, практичну підготовку, програми обміну студентами та викладачами.

1.6 Реформа правової освіти

Інституційне розмежування юридичної освіти та підготовки правоохоронців

Прогрес:

- У грудні 2023 року створена робоча група з питань реформування юридичної освіти при Комітеті Верховної Ради України з питань правової політики.
- План заходів з реалізації Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки (серпень 2024 року).

1.6 Реформа правової освіти

Прозорий розподіл державних коштів між навчальними закладами, що готують юристів

Прогрес:

- **Загальнонаціональний конкурс на основі особистих заслуг** на місця державного замовлення між абітурієнтами та між університетами (національна конкурсна програма) на бакалаврські програми (з 2016 року) та магістерські програми (з 2018 року). Цей механізм не поширюється на правоохоронні та військові ЗВО.
- **Запобігання демпінгу цін на навчання з 2020 року** (*індикативна вартість*) (призупинено на 2021-2023 роки та відновлено у 2024 році).
- **Фінансування державних університетів за формулою фінансування за результатами діяльності** з 2020 року (призупинено на 2021-2023 роки, відновлено у 2024 році).
- **Доступність державних коштів для приватних закладів освіти** з 2021 року.

1.6 Реформа правової освіти

Наступні кроки:

- **Державні гранти** як новий інструмент розподілу державних коштів між державними, комунальними та приватними ЗВО, а також запровадження співфінансування вищої освіти державою та приватними особами. Державні гранти надаються окремим абітурієнтам з високими балами національного тестування. Гранти не повертаються.
 - Пілотний проєкт з надання індивідуальних державних грантів для покриття витрат на навчання абітурієнтам, які набрали в середньому щонайменше 170 балів з 200 (2024 рік).
 - Законопроект № 10399 про індивідуальні державні гранти для здобуття вищої освіти (прийнятий у першому читанні 20 березня 2024 року).
- Оптимізація мережі закладів освіти (9 об'єднань протягом 2023-2024 років).

1.6 Реформа правової освіти

Підвищення рівня вступу до правничих шкіл

Прогрес:

- Національний механізм відповідності для бакалаврських програм (з 2016 року) та магістерських програм (з 2018 року).
- Використання стандартизованих незалежних тестувань для вступу на магістерські програми з права (Єдине фахове вступне випробування - ЄФВВ), іноземної мови та єдиного вступного випробування з когнітивних навичок (ЄВІ) з 2018 року. Використання ЄВІ для вступу до аспірантури з 2024 року.
- Підвищення мінімального порогу для проходження Національного мультидпредметного тесту (НМТ) зі 120 до 150 балів з 200 у 2024 році.
- Запобігання доступу до магістерських програм з права та міжнародного права без попередньої юридичної освіти.
- Безпаперовий, безконтактний онлайн-процес вступу через електронний кабінет.

Проблеми:

- Курсанти правоохоронних органів
 - (1) exempt from the national matching mechanism and
 - (2) виключені з Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО).

1.6 Реформа правової освіти

Прогрес:

- Розробка та впровадження Єдиного державного кваліфікаційного іспиту (ЄДКІ) як обов'язкового для отримання ступеня магістра права.
- Покращена гнучкість освітніх траєкторій - темп, визнання навчання та мобільність.
- Поступова відмова від заочної форми навчання (2024).

Проблема:

- Студенти (курсанти) правоохоронних ВНЗ, які навчаються за державним замовленням, наразі звільнені від проходження ЄДКІ до кінця війни плюс рік після закінчення війни, що призводить до того, що невідомо, наскільки якісними знаннями будуть володіти випускники цих ВНЗ.

1.6 Реформа правової освіти

Наступні кроки:

- Зробити ЄДКІ обов'язковим для всіх випускників без винятків.
- Поступове припинення фахової передвищої освіти в галузі права.
- Перегляд стандартів юридичної освіти та програми ЄДКІ з метою модернізації навчальних програм з права.
- Підвищення прохідного балу для ЄДКІ, щоб запобігти отриманню юридичної освіти некваліфікованими студентами.
- Включити юридичну освіту до національних пріоритетів для посилення міжнародної співпраці. Сприяти програмам подвійних дипломів з права ЄС.

1.6 Реформа правової освіти

Забезпечення якості, ліцензування, акредитація

Прогрес:

- Обов'язкова акредитація запроваджена у 2019 році, ліцензування модернізується.
- Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) - незалежна установа, створена у 2019 році, яка є членом Європейської асоціації забезпечення якості вищої освіти (ЄАЗЯВО).

Наступні кроки:

- Оновлення ліцензійних вимог шляхом розробки критеріїв, що відповідають законодавству.
- Відновити перевірки дотримання ліцензійних вимог та повернутися до звичайних процедур акредитації.
- Посилення акредитацій шляхом залучення представників юридичної професії до проведення акредитацій.

1.6 Реформа правової освіти

Огляд антикорупційних зусиль у сфері юридичної освіти

2016, 2018 Прозорі національні програми відповідності для вступу (НМТ, ЄВІ).

2017 Антикорупційна процедура відбору членів Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) за участі міжнародних спостерігачів.

2019 Зменшення обсягу ліцензування у вищій освіті до рівня (бакалавр, магістр, доктор філософії), а у випадку регульованих професій - до освітніх програм.

2019-2021 Впровадження прозорості акредитації та інформаційної системи НАЗЯВО.

2021 Положення про позбавлення ступеня НЗ у разі порушення академічної доброчесності.

2022 Безпаперовий, безконтактний онлайн вступ до ЗВО.

2023 Прозорий випуск з магістерських програм на основі національного тесту ЄДКІ.

2024 Посилення вимог до вступу на аспірантуру.

Законопроект № 10392 «Про академічну доброчесність» (прийнятий у першому читанні 06 червня 2024 року).

Додавання обов'язкової компетентності щодо протидії крупці до всіх стандартів вищої освіти.

Наступні кроки:

- Впровадження Єдиної міжвідомчої інформаційної системи (ЄМІС) для набору іноземних абітурієнтів до ЗВО.
- Посилення антикорупційної політики в юридичній освіті.

1.6 Реформа правової освіти

Плани щодо модернізації навчальних програм правничих шкіл з акцентом на право ЄС, етику, практичну підготовку, програми обміну

Розробка та впровадження навчальних програм є частиною університетської автономії. Держава має обмежені регуляторні інструменти впливу на зміст навчальних програм правничих шкіл.

Прогрес:

- Стандарти юридичної освіти. Прийняті стандарти відображають питання права ЄС, етики та практичної підготовки.
- Програма Єдиного державного кваліфікаційного іспиту (ЄДКІ). Цей іспит є обов'язковим для отримання ступеня магістра права або міжнародного права. Програма ЄДКІ включає питання юридичної етики (5% з 2021 року) та права ЄС (4% з 2024 року).
- Розробляються проєкти типових програм стажування студентів у судах, органах прокуратури, Міністерстві юстиції та його територіальних управліннях, адвокатурі.
- Міжнародна співпраця є однією зі складових формули державного фінансування.

Наступні кроки:

- Внести зміни до стандартів юридичної освіти, зробивши більший акцент на праві ЄС, юридичній етиці та практичній підготовці.
- Збільшення частки права ЄС у програмі ЄДКІ.
- Рекомендувати Типові програми стажування студентів у судах, прокуратурі, Міністерстві юстиції та його територіальних органах, адвокатурі з метою підвищення якості практичної підготовки.

Контактні дані Доповідача

Михайло Шумило

Керівник секретаріату Вищої ради правосуддя